

مقاله پژوهشی - فصلنامه علمی رهیافت

سال نوزدهم، شماره ۷۰، بهار ۱۴۰۴
صفحه ۱۷۸ تا ۱۹۷

بررسی انتخابات مجلس شورای اسلامی و تطابق آن با دیدگاه های امام و رهبری (مطالعه موردی استان فارس ، ادوار ششم تا دهم)

دانشجوی دکتری، گروه علوم سیاسی، واحد شهرضا، دانشگاه آزاد
اسلامی، شهرضا، ایران

سیده معصومه فهندزسعدی

استادیار، گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز
، ایران

محمد رضا محمدجانی *

استادیار، گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز
، ایران

حمیدرضا حقیقت

چکیده

این مقاله به آسیب شناسی انتخابات مجلس شورای اسلامی در استان فارس، ادوار ششم تا دهم اختصاص دارد. اهمیت موضوع از آن روست که مجلس شورای اسلامی محصول فرآیند انتخابات است و چنانچه این فرآیند مطلوب نباشد، مجلس برآمده از آن، فاقد کارایی لازم خواهد بود. ضرورت پژوهش این است که تاکنون پژوهشی که به صورت خاص به این موضوع در این استان پرداخته باشد صورت نگرفته است. مقاله حاضر به این پرسش پرداخته است که آسیب های انتخابات مجلس شورای اسلامی در استان فارس از دوره ششم الی دهم چه بوده است و این فرضیه را به آزمون می گذارد که آسیب های انتخابات در استان فارس در ادوار مورد بررسی عبارتست از کاستی های قانونی و آسیب های نظارتی، عدم کفایت تجربی و تخصصی و اخلاقی نمایندگان، کمبود آگاهی سیاسی و تعهد اجتماعی توده ها در فرآیند انتخابات. رویکرد مقاله آسیب شناسی سیستمی است و روش گردآوری اطلاعات عبارتست از مصاحبه با مطلعین شامل نمایندگان مجلس، اساتید دانشگاه و مدیران اجرایی. مبنای نظری تحقیق نظریه زمینه ای است. نتیجه پژوهش این است که به دلیل آسیب های موجود در نظام انتخاباتی، مجلس برآمده از آن از کارایی مورد انتظار نظام جمهوری اسلامی برخوردار نخواهد بود.

کلیدواژه: مجلس شورای اسلامی، انتخابات، نظارت بر انتخابات، آگاهی سیاسی توده ها، عدم کفایت تجربی و تخصصی نمایندگان.

* نویسنده مسئول: Mohamadjani@yahoo.com

تاریخ تایید: ۱۴۰۳/۱۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۲

The Islamic Revolution Approach Quarterly

Vol. 19, No.70, Spring 2025, P 178-197

rahyaftjournal.ir

Examining the islamic consultative Assembly elections and their compliance with the views of the inam and the leadership (case study of fars province , sixth to tenth terms)

Seyyede Masoumeh
Fahandezsaadi

PhD student, Department of Political Science, Shahreza Branch, Islamic Azad University, Shahreza, Iran

Mohammadreza
Mohammadjani

Assistant Professor, Department of Political Science, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Hamidreza Haghghat

Assistant Professor, Department of Political Science, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Abstract

Introduction:

Elections are one of the important legal institutions that are addressed in the constitution with a democratic approach. This institution actually determines the custodian of society's affairs and is the instance that is responsible for establishing or implementing laws and

* Corresponding Author: Mohamadjani@yahoo.com

How to Cite: Fahandezsaadi, S. M., Mohammadjani, M., Haghghat, H. (2025). Examining the islamic consultative Assembly elections and their compliance with the views of the inam and the leadership (case study of fars province , sixth to tenth terms), *The Islamic Revolution Approach Quarterly*, 19(70), 178-197.

Received: 10/12/2024

Accepted: 29/04/2025

regulations. Although elections are the best tool for determining the most qualified to take office, there is always a possibility in all societies that candidates and their supporters resort to improper methods. To address these concerns, the constitution and ordinary laws have provided for supervisory and judicial structures, the use of which can increase the percentage of correct elections in terms of their freedom, fairness, and integrity.

Purpose:

The purpose of this thesis is to examine the pathology of the Islamic Consultative Assembly elections in the sixth to tenth terms in Fars province from the perspective of And its conformity with the vision of the Imam and the leadership

Understanding the Damages of the Islamic Consultative Assembly Elections in the Sixth to Tenth Periods in Fars Province.

Methodology:

The sampling method is purposive (non-random). This research has described and analyzed the data by using the method of collecting information through library and document review by collecting the necessary information.

Result:

The results of the research show that by analyzing the principles related to parliamentary elections in the constitution and the law implemented in the elections of the sixth to tenth terms of the Islamic Consultative Assembly, the following findings can be presented:

One of the major disadvantages of the parliament and elections in Iran is the absence of a party, in its real and political sense. The second is politicization, meaning that the priority and principle of "meritocracy" are completely sacrificed to the immediate interests of factions. The third issue is that some people engage in it because of fulfilling their election promises or feeling a sense of duty to solve the problems of the people in their constituency or carrying out activities to gain prestige among the people of the region in order to be re-elected. The fourth issue is the lack of sufficient experience and expertise of the MP. And ... can be named. The conclusion of the research is that due to the existing damages in the electoral system, the resulting parliament will not have the expected efficiency of the Islamic Republic system.

Discussion:

The elections to the Islamic Consultative Assembly are a symbol of religious democracy, and the people play a fundamental role in the fate of the country by participating in the elections and choosing the candidates they approve. In the Islamic Republic of Iran, democracy is interpreted as the maximum participation of the people. The Islamic Republic system always emphasizes the connection between the pillars of the system and the people, and the Islamic Consultative Assembly is a symbol of the nation's legislation and supervision over the performance of the executive and judicial branches.

In the research conducted, the characteristics of desirable elections in the political system of the Islamic Republic of Iran are as follows:

- 1- Election of competent and efficient representatives
- 2- Peaceful holding of elections
- 3- Maximum participation
- 4- Informed choice
- 5- Free and fair elections

Keywords: Islamic Consultative Assembly, elections, election monitoring, political awareness of the masses, lack of experience and expertise of representatives.

مقدمه

مراد از آسیب شناسی عبارتست از علم مطالعه و بررسی کارکردهای مختل و گسل سیستم ها، بخش ها و اجزاء در سطوح مختلف و هرگونه اختلال در کارکرد نظام اجتماعی و سیاسی. بنابراین در آسیب شناسی وضعیت مطلوب تعریف شده و سپس عواملی که موجب فاصله گرفتن سیستم از آن وضعیت مطلوب است بررسی و ریشه یابی می گردد. مجلس شورای اسلامی به رکن قانونگذاری و نظارتی در نظام جمهوری اسلامی است و این مجلس محصول فرآیند انتخابات است، شناخت آسیب های نظام انتخابات از اهمیت ویژه ای برخوردار می گردد که به منظور بررسی دقیق تر، در پژوهش حاضر موضوع را به استان فارس و ادوار ششم الی دهم مجلس محدود می سازیم. ضرورت موضوع از آن جهت است که هر چند در زمینه انتخابات مطالعات مختلفی صورت گرفته است اما هیچ کدام از آن ها بر رویکرد آسیب شناسی تمرکز نداشته و اغلب متوجه موضوع «مشارکت» بوده است و لذا این پرسش را مطرح می سازیم که آسیب های انتخابات مجلس شورای اسلامی در استان فارس در ادوار یادشده چه بوده است و این فرضیه را به معرض آزمون می گذاریم که آسیب های انتخابات مجلس در استان فارس در ادوار مورد بررسی عبارتند از: کاستی های قانونی و آسیب های نظارتی، عدم کفایت تجربی، تخصصی و اخلاقی نماینده، کمبود آگاهی سیاسی و تعهد اجتماعی توده ها در فرآیند انتخابات. هدف از تحقیق حاضر، فهم آسیب های انتخاباتی و ارائه راهکارهایی جهت برطرف نمودن این آسیب ها می باشد.

۲- پیشینه تحقیق:

اغلب تحقیقاتی که تاکنون در مورد انتخابات مجلس شورای اسلامی صورت گرفته است، بر محور مقوله مشارکت تمرکز داشته اند. به عنوان مثال: رضایی (۱۳۸۸) در کتاب مشارکت سیاسی به تبیین نقش انتخابات به عنوان عاملی مؤثر بر مشارکت سیاسی پرداخته است. سید امامی و عبدالله (۱۳۸۸) در مقاله عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس (مطالعه موردی تهران) به این نتیجه رسیده اند که رأی دادن و مشارکت در انتخابات آشکارترین نوع مشارکت سیاسی برای اغلب شهروندان در جوامع مردم سالار است. از آنجا که میزان مشارکت شهروندان در انتخابات یکی از شاخصه های میزان مشروعیت و مقبولیت نظام سیاسی در بسیاری از کشورهاست، حکومت ها بر حضور حداکثری مردم در انتخابات تأکید می کنند. شریفی (۱۳۹۳) در مقاله بررسی رفتار انتخاباتی مردم شهر اقلید در نه دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی، به این نتیجه رسیده است که، بررسی رفتار انتخاباتی و میزان مشارکت سیاسی مردم در یک شهر بیانگر بینش سیاسی و گرایشات فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و علاوه بر آن موضع گیری ها و حساسیت های مردم آن شهر نسبت به مسائل مهم کشوری است. شکر بیگی و کمال وندی (۱۳۹۴) در مقاله

تبیین زمینه‌ی شناختی رفتار رأی‌دهی در دهمین دوره‌ی انتخابات مجلس شورای اسلامی (بررسی موردی ایلام) عوامل مؤثر در میزان مشارکت را مورد بررسی قرار داده است. صالح آبادی (۱۳۹۹) در مقاله تحصیلات، فرهنگ سیاسی و مشارکت انتخاباتی، بیان می‌دارد که، مشارکت انتخاباتی به منزله یکی از گونه‌های مهم مشارکت سیاسی، جایگاه ویژه‌ای در مباحث جامعه‌شناسی سیاسی به طور عام و جامعه‌شناسی انتخابات به طور خاص دارد و بین تحصیلات و مشارکت انتخاباتی نوعی رابطه غیر خطی وجود دارد. نماینده منتخب که محصول فرآیند انتخابات است، جزئی از یک سیستم خواهد شد که بایستی در چارچوب آن سیستم نقشی داشته باشد و بتواند کارکردهای آن نقش را به خوبی ایفا نماید. برای رفع این نقص در پژوهش حاضر، ما رویکرد دیگری بر می‌گزینیم بدین صورت که ابتدا ویژگی‌های مطلوب نماینده مجلس شورای اسلامی که مورد نظر سیستم سیاسی جمهوری اسلامی است را مشخص می‌کنیم و در گام بعدی به این نکته می‌پردازیم که بر اساس مطالعه انجام شده در محدوده زمانی و مکانی ذکر شده، نظام انتخاباتی به عنوان زیرمجموعه سیستم سیاسی جمهوری اسلامی، چه میزان توانسته است که نتایج مورد نظر نظام سیاسی را تأمین نماید؟

۳- چارچوب نظری: نظریه عمومی سیستم‌ها:

دیوید ایستون و گابریل آلموند در نظریه پرداززی معتقدند که مفهوم سیستم از زیست‌شناسی وارد علوم انسانی شده است، هر چند در تعریف سیستم اختلاف نظر وجود دارد اما به صورت کلی سیستم به عنوان مجموعه منظم به هم پیوسته هدفداری تلقی می‌شود که از اجزاء مختلفی تشکیل شده است و هر جزء در سیستم دارای یک «نقش» خاص است و متناسب با آن نقش دارای یک کارکرد خاص است و طبیعتاً برای آنکه بتواند در نقش خود کارکرد مورد انتظار سیستم را محقق سازد، بایستی دارای ویژگی‌های خاص باشد، هر سیستم از تعداد زیر سیستم تشکیل شده است که هر یک از آن‌ها به صورت مستقل و برای خود یک سیستم مجزا تلقی می‌شوند. در مورد کاربست نظریه سیستم‌ها در علوم سیاسی اختلاف نظر بسیاری وجود دارد و نقدهای متعددی بر آن وارد شده است. عمده این انتقادات متوجه این است که نظریه سیستم‌ها ساده‌تر از آن است که واقعیات پیچیده سیاسی را تحلیل سازد زیرا متغیرهای عدیده اجتماعی را به چند مفهوم ساده مانند سیستم، زیر سیستم، فرا نقش، کارکرد، برون‌داد، درون‌داد و بازخورد فرو می‌کاهد. انتقاد مهم دیگر این است که اساس سیستم بر همکاری اجزاست و از منازعه که در سیاست اهمیت بسیار دارد غفلت می‌ورزد. نقد دیگر این است که نظریه سیستم‌ها خصلتی محافظه‌کارانه دارد و وضعیت مطلوب را بهترین وضعیت ممکن می‌داند و تحول را صرفاً در حد اصلاح سیستم می‌پذیرد و بدین ترتیب از تحولات بنیادین جلوگیری می‌کند. علی‌رغم انتقادات فوق، به نظر می‌رسد که نظریه عمومی سیستم‌ها می‌تواند مبنای مناسبی برای پژوهش ما در مورد نظام انتخابات مجلس شورای اسلامی باشد زیرا

اولاً انتخابات هر چند تغییر و جابه جایی در قدرت را در بطن خود دارد اما این تغییر مسالمت آمیز می باشد و نباید به به منازعه منتهی شود. ثانیاً انتخابات در بطن خود محافظه کارانه است. در نظام های سیاسی دنیا، انتخابات مجالس قانونگذاری با هدف تغییر اساسی در نظام سیاسی صورت نمی پذیرد بلکه در راستای تقویت نظام سیاسی و هماهنگ سازی آن با تغییرات و شرایط جدید اجتماعی است. ثالثاً انتخابات در تمام نظام های سیاسی دنیا، امری قانونمند است و واقعیت اجتماعی تغییر در قدرت را به چارچوب قانونی شخصی محدود می سازد. بنابراین نقدهای وارد شده بر نظریه سیستم ها در مورد موضوع پژوهش ما مصداق پیدا نمی کند و این نظریه می تواند مبنای نظریه مناسبی برای پژوهش ما باشد.

۴- مدل پژوهش:

به منظور ساخت مدلی مناسب برای پژوهش با الهام از نظریه عمومی سیستم ها، ابتدا ویژگی های مجلس مطلوب را از بیانات امامین انقلاب اسلامی استخراج می کنیم و در قالب چند محور دسته بندی نموده و به عنوان مدل پژوهش به کار می بریم با این منظور که مشخص شود ادوار مجالس مورد بررسی تا چه میزان با آن محورها تناسب دارد.

آنگونه که از دیدگاه های بنیانگذار جمهوری اسلامی و رهبری به دست می آید، ویژگی های یک انتخابات مطلوب به شرح ذیل است:

الف) انتخاب شدن نمایندگان صالح و کارآمد:

بنیانگذار جمهوری اسلامی حضور در حوزه های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح و کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی جهان و سایر چیزهایی که کشور به آن ها احتیاج دارد را از وظایف شرعی و عقلی برای حفظ اسلام و مصالح کشور می داند. (بیانات امام خطاب به ملت ایران، دربند، ۲۱ اسفند ۱۳۵۸). عرصه مجلس شورای اسلامی عرصه ی ارتباط افراد، گروه ها، جریان ها و زمینه ی تضارب و تخالف افکار است و چنین عرصه ای در یک چارچوب آرمانی بدون موازین اخلاقی و اسلامی مسیر خود را سلامت طی نخواهد کرد؛ بنابراین باید و کیل هایی که آراسته هستند به اخلاق خوب، متعهد به اسلام و ... انتخاب کنید. (صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۶۹) رهبری نیز معتقد است که کسانی انتخاب شوند که از لحاظ ایمان، از لحاظ اخلاص و امانت، از لحاظ دینداری بهترین باشند (سخنرانی رهبری، یزد:

۸۶/۸/۱۲

ب) برگزاری مسالمت آمیز انتخابات:

بنیانگذار جمهوری اسلامی در این مورد می فرماید، انتخابات در انحصار هیچکس نیست، نه در انحصار روحانیون است نه در انحصار احزاب است، نه در انحصار گروه هاست. انتخابات مال همه مردم است. انتخابات برای تأثیر سرنوشت شما ملت است. (بیانات امام در جمع کارمندان کادر برگزاری انتخابات، ۲۳ آذر ۱۳۵۸) حتی الامکان در انتخاب اشخاص با

هم موافقت نمایید و سرنوشت اسلام و کشور خود را به دست کسانی دهید که به اسلام و جمهوری اسلامی و قانون اساسی معتقد و نسبت به احکام الهی متعهد باشند. (صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۴۹) انتخابات یک حادثه گذارا نیست، یک حادثه اثرگذار است؛ لذا روی این باید تأمل کنیم. بنابراین هر کسی به نظام اسلامی اعتقاد دارد، در این اعتقاد صادق است و شرکت در انتخابات را وظیفه‌ی خودش می‌داند. (بیانات رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۹۰/۱۲/۱۸).

ج) مشارکت حداکثری:

بنیانگذار جمهوری اسلامی در مورد حضور مردم در انتخابات تأکید می‌کنند و می‌فرمایند مشارکت و نظارت مردم بزرگترین ضامن ثبات و امنیت نظام می‌باشد. (صحیفه امام، ج ۱۸: ۸۴۷) رهبر انقلاب نیز مسئله مهم در انتخابات را حضور حداکثری می‌داند و معتقد است که هر چه جمعیت بیشتر در انتخابات شرکت کنند، استحکام نظام و اعتبار کشور بالاتر خواهد رفت؛ چون نظام، نظام مردمی است و واقع قضیه این است که متکی به عواطف و احساسات مردم و انتخاب و خواست مردم است. (بیانات رهبری در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴ دی ۹۴) هر چه انتخابات پرشورتر باشد، عظمت ملت ایران بیشتر در چشم مخالفان و دشمنانش دیده خواهد شد. عظمت ملت ایران را حضور مردم در انتخابات نشان می‌دهد. (بیانات رهبری در جمع زائران حضرت امام رضا (ع)، ۸۸/۱/۱)

د) انتخاب آگاهانه:

بنیانگذار جمهوری اسلامی تأکید دارد که مردم با بصیرت و درایت و تحقیق، کاندیداها را شناسایی کنند. مردم شجاع ایران با دقت تمام به نماینده‌ای رأی دهند که متعهد به اسلام و وفادار به مردم باشند و در خدمت آنان احساس مسئولیت کنند و طعم تلخ فقر را چشیده باشند و در یک کلمه مدافع اسلام ناب محمدی (ص) باشند و افرادی را که طرفدار اسلام سرمایه‌داری، و در یک کلمه اسلام آمریکایی هستند طرد نمایند. (بیانات امام خطاب به ملت ایران، ۱۱ فروردین ۶۸) رهبری نیز در این مورد بیان می‌دارد وظیفه بسیار مهم دیگر انتخاب نمایندگان و افرادی است که به فکر مردم و دلسوز آن‌ها باشند و برای همکاری و همدلی با دولت، قوه قضائیه و بخش‌های دیگر به منظور پیشرفت کشور و اجرای کارهای بزرگ تلاش کنند. (بیانات رهبری در دیدار جمعی از کارگران نمونه کشور، ۴ اردیبهشت ۱۳۸۷)

ه) انتخابات آزاد و سالم:

بنیانگذار جمهوری اسلامی می‌فرماید انتخابات در انحصار هیچکس نیست، نه در انحصار روحانیون است نه در انحصار احزاب است، نه در انحصار گروه‌هاست. انتخابات مال همه مردم است. مردم سرنوشت خودشان دست خودشان است. انتخابات برای تأثیر سرنوشت شما ملت است. (بیانات امام در جمع کارمندان کادر برگزاری انتخابات، ۲۳ آذر ۱۳۵۸) نظر

رهبری در این مورد چنین است که انتخابات باید به معنای واقعی نمایشگر رأی مردم باشد لذا حفظ سلامت انتخابات برای برگزارکنندگان آن در درجه اول اهمیت قرار دارد. فضای انتخابات و تبلیغات مربوط به آن باید کاملاً سالم و با تبلیغات دروغین و فریبده کشورهای به اصطلاح دموکراسی دنیای امروز که امکان انتخاب درست را از مردم سلب می کند متفاوت باشد. (بیانات رهبری در دیدار مسئولان وزارت کشور، استانداران و فرمانداران، ۲۷ آذر ۱۳۷۰)

۵- شیوه جمع آوری اطلاعات:

در این پژوهش از روش مصاحبه که یکی از بنیادی تربت، انعطاف پذیرترین و شاید بهترین روش گردآوری اطلاعات است، استفاده شده است. در این روش مصاحبه گر به صورت رو در رو با مصاحبه شونده ارتباط برقرار می نماید. برای انجام مصاحبه دسترسی به شرکت کنندگان ضروری است و پس از دسترسی یافتن نیز لازم است که قبل از انجام مصاحبه با شرکت کنندگان رابطه مناسب برقرار شود. در این پژوهش که تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، مدیران اجرایی و اساتید دانشگاه ها انتخاب شده اند، سه پرسش کلیدی و کلی طرح شده تا از درون آن مفاهیم کلیدی استخراج شود.

پرسش ۱- از نظر شما نقاط قوت و ضعف در دوره های ششم الی دهم مجلس شورای اسلامی چه بوده است؟

پرسش ۲- شما چه پیشنهادی برای حل مشکل نقاط قوت و ضعف مجلس دارید؟

پرسش ۳- به طور خاص چه پیشنهادی برای اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی دارید؟

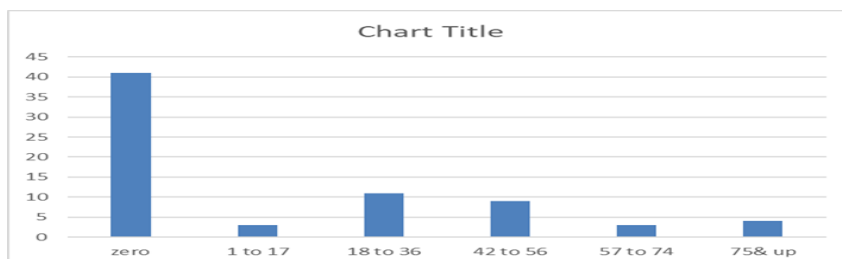
۶- یافته های پژوهش:

پس از انجام مصاحبه ها، نتایج آن جمع آوری و تبدیل به داده های قابل سنجش شده و از طریق نرم افزار SPSS مورد تحلیل آماری قرار گرفت.

الف) انتخاب نمایندگان صالح و کارآمد:

یکی از اصلی ترین ویژگی های یک نماینده مجلس که باید در انتخابات جز رئیس کار قرار گیرد، کارآمد بودن برای مدیریت اجرایی کشور است. با بررسی های به عمل آمده نتایج کارآمدی و اصلاح بودن نمایندگان ادوار مجلس در جدول زیر آمده است:

جدول ۱: نتایج کارآمدی و اصلاح بودن نمایندگان

از مباحث جدول بالا نتایج ذیل حاصل می‌شود:

- ۱- میزان ۲۶ درصد از نمایندگان برای مرتبه دوم و ۱۲ درصد برای مرتبه سوم و مجموعاً ۳۸ درصد بیش از یک بار انتخاب شده‌اند که به این معنی است که ۳۸ درصد توانسته‌اند رضایت رای دهندگان اولیه را همچنان حفظ نمایند لذا مجلس از نظر تامین نظر رای دهندگان کارآمد بوده است.
- ۲- میانگین غیبت نمایندگان یک جلسه بوده است و بنابراین از لحاظ نظم و ترتیب نمایندگان کاملاً منظم بوده‌اند.
- ۳- تناسب مدرک تحصیلی و کمیسیون مربوطه ۶۸ درصد است که رقم قابل قبولی است.
- ۴- تناسب تجربه و کمیسیون مربوطه ۵۳ درصد است که تا حدودی کم است.
- ۵- نمایندگان میانگین ۵ تذکر و ۳ سوال مطرح کرده‌اند که حدوداً سالی یک تذکر و سوال می‌شود که میزان معقولی است که هم وظیفه نظارتی خود را انجام داده‌اند و هم با دولت تعامل داشته‌اند.
- ۶- میانگین ارائه طرح‌های قانونی هشت دهم است که قابل قبول نیست خصوصاً که طرح‌های ارائه شده توسط عده معدودی به شرح جدول ذیل انجام شده است:

جدول ۲- میانگین ارائه طرح‌های قانونی

45	41	Zero
3	3	1 to 17
12	11	18 to 40
10	9	41 to 56
3	3	57 to 74
5	4	75& up

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد ۴۵ درصد نمایندگان هیچ طرحی نداشته‌اند که کاملاً غیر قابل قبول است. از طرف دیگر اگر فرض کنیم در یک دوره مجلس هر نماینده حداکثر بتواند هر ماه در ارائه یک طرح مشارکت کند در یک دوره مجلس حداکثر با

احتساب تعطیلات حداکثر ۴۰ طرح ارائه خواهد داد حال آنکه ۲۰ درصد نمایندگان از این مقدار بیشتر بوده اند بنابراین میزان ارائه طرح معقول نمی باشد. یعنی ۶۰ درصد نمایندگان صفر یا بیش از حد معقول در ارائه طرح مشارکت کرده اند.

(ب) برگزاری مسالمت آمیز انتخابات :

فرآیندی که در آن انتخابات بدون خشونت، تقلب یا اعمال زور برگزار می شود . به عبارت دیگر به معنای یک رقابت عادلانه و شفاف است که در آن مردم آزادانه و بدون ترس فرد مورد نظر خود را انتخاب می کنند .

جدول ذیل نشان می دهد که کدام حوزه ها در ادوار مورد بررسی به صورت مسالمت آمیز و یا توام با تنش برگزار شده است.

جدول ۳- نتایج مسالمت آمیز یا تنش زا بودن انتخابات

بافت اجتماعی	علت تنش	حوزه انتخابیه							
		متشنج	آرام	دوره ۱۰	دوره ۹	دوره ۸	دوره ۷	دوره ۶	
شهری /روستائی/فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	حوزه انتخابیه
شهری /روستائی/فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	اباده بوانات خرم پید
شهری /روستائی/فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	استهبان نیریز
شهری/روستائی/ عشایری/فارس و اقلیت ترک		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	اقلید
شهری / روستائی / فارس و اقلیت عرب	رقابت جهرم و خفر	20	80	آرام	آرام	متشنج	آرام	آرام	جهرم
شهری / روستائی / فارس	رقابت بین داوطلبان	20	80	آرام	آرام	آرام	آرام	متشنج	داراب زرین دشت
شهری / روستائی / اکثریت لر	رقابت سپیدان و بیضا و همایجان	40	60	آرام	متشنج	آرام	متشنج	آرام	سپیدان
شهری / روستائی / فارس	رقابت کوار و خرامه و سروستان	20	80	آرام	آرام	متشنج	آرام	آرام	سروستان خرامه کوار

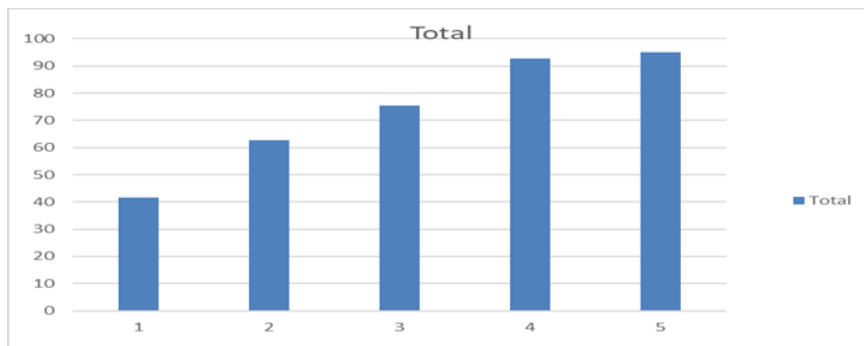
شهری		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	شیراز
شهری / روستائی / اقلیت ترک		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	فسا
شهری و روستائی / عده قابل ملاحظه ترک	رقابت داوطلبان	20	80	آرام	آرام	آرام	آرام	متشجع	فیروزآباد فیروکارزین فراشید
شهری / روستائی / فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	کازرون
شهری و روستائی / اقلیت سنی	رقابت لار و گراش که هردو شیعه هستند	40	60	آرام	آرام	متشجع	آرام	متشجع	لارستان خنج گراش
شهری و روستائی	رقابت لامرد و مهر	20	80	متشجع	آرام	آرام	آرام	آرام	لامرد مهر
شهری و روستائی / در اقوام مهاجر گوناگون وجود دارند		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	مرودشت ارسنجان پاسارگاد
اکثریت لر و اقلیت ترک	رقابت شدید طوایف	80	20	متشجع	متشجع	متشجع	آرام	متشجع	ممسنی رستم
		18	82						کل

از مباحث جدول بالا نتایج ذیل حاصل می شود :

- انتخابات های برگزار شده ۸۲ درصد در امنیت برگزار شده ۱۸ درصد به تشنج کشیده شده است که در مجموع قابل قبول به نظر می رسد.
- دلیل به تشنج کشیده شدن یکنواخت نیست و هر حوزه به دلیل خاصی به تشنج کشیده شده است در حالی که حوزه های دیگر هم همان شرایط را داشته اما به تشنج نینجامیده است بنابراین نمی توان قاعده عامی برای تشنج استخراج کرد.

ج) مشارکت حداکثری :

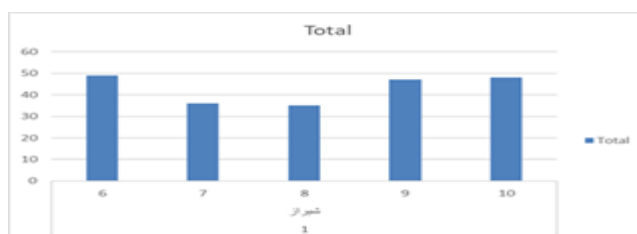
مشارکت حداکثری عبارت است از دخالت و همکاری مردم و نهادهای مردمی در پیدایش و ایجاد مرکز قدرت ، چگونگی اعمال قدرت ، گزینش افرادی که اعمال کننده حاکمیت و قدرتمند و همه شئون دیگر مربوط به قدرت .

جدول ۴ - نتایج مشارکت شهروندان در انتخابات

گروه	حوزه ها	میانگین واجد حق رای	هزار نفر	درصد مشارکت
1	شیراز	983622	900_1000	41
2	مرودشت ارسنجان پاسارگاد	244549	180_250	62
2	لارستان خنج گراش	179811	180_250	62
3	کازرون	171310	125_170	75
3	فیروزآباد فیروکارزین فراشبند	160064	125_170	75
3	داراب زرین دشت	158058	125_170	75
3	جهرم	138147	125_170	75
3	اباده بوانات خرم بید	130277	125_170	75
3	فسا	127927	125_170	75
4	سروستان خرامه کوار	116999	90_120	92
4	ممسنی رستم	115412	90_120	92
4	استهبان نیریز	112479	90_120	92
4	لامرد مهر	91698	90_120	92
5	اقلید	66844	50_70	95
5	سپیدان	55584	50_70	95

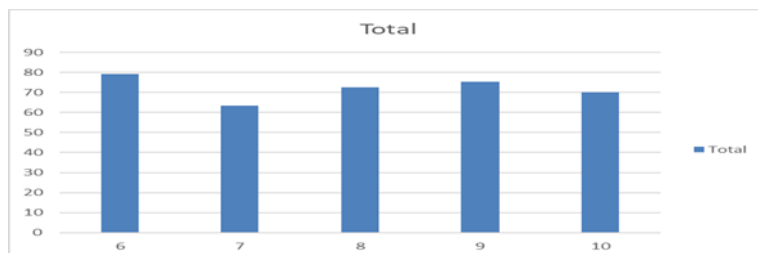
نمودار ۱ درصد مشارکت شهروندان در انتخابات شهر شیراز

نمودار ۲- درصد مشارکت شهروندان در انتخابات شهرستان ها

نمودار ۳- درصد مشارکت شهروندان در شهرستان ها

نمودار ۴- درصد مشارکت شهروندان در شهرستان ها

از مباحث جدول فوق نتایج زیر حاصل می شود:

- ۱- هرچه جمعیت کمتر می شود مشارکت بیشتر می شود.
- ۲- مشارکت در شهرهای بزرگ (گروه یک دو) مطلوب نیست.
- ۳ -- در مجموع ۳۳ درصد اشخاصی که یک دور به نمایندگی انتخاب شدند در ادوار بعد رد شده اند که نشان می دهد ساختار مجلس فسادزا می باشد .

جدول ۵- میانگین مشارکت استان در ادوار مختلف

ادوار بعد					
مردود	عدم شرکت	تایید	کل		دوره

6	تعداد	17	2	3	12
	درصد در دوره		11.8%	17.6%	70.6%
7	تعداد	19	14	3	2
	درصد در دوره		73.7%	15.8%	10.5%
8	تعداد	18	12	0	6
	درصد در دوره		66.7%	0.0%	33.3%
9	تعداد	18	15	0	3
	درصد در دوره		83.3%	0.0%	16.7%
10	تعداد	18	8	3	7
	درصد در دوره		44.4%	16.7%	38.9%
کل ادوار	تعداد کل	90	51	9	30
	درصد کل	100.0%	56.7%	10.0%	33.3%

د) انتخاب آگاهانه :

یکی از ضروریات انتخابات کیفی و مبتنی بر منافع ملی، آگاهی انتخاباتی است که می تواند بر ارتقای سطح شایستگی رفتار رأی دهی تأثیر مثبت بگذارد. آگاهی انتخاباتی، پیامد آگاهی سیاسی است و نتیجه نهایی آن می تواند رأی آگاهانه باشد.

جدول ۶- نتایج انتخاب آگاهانه افراد برای انتخاب نمایندگان

گر وه	نخبگی علمی	نخبه گی اجرائی	سابقه نماینده گی	سابقه خدمت خاص و ایثارگری	حمایت سیاسی	جمایت محلی و طایفه ای	موقعیت خانوادگی	حمایت اقلیت قومی و شهرستانی
1	14	71	19	17	95	0	43	24
2	20	90	50	20	50	100	0	0
3	20	67	30	3	80	100	0	7
4	32	74	37	0	63	100	0	0
5	10	60	30	0	50	100	0	10
ک								
ل	20	71	31	6	74	77	10	9

از جدول فوق نتایج ذیل حاصل می شود :

۱- در همه گروه ها :

الف- نخبگی اجرائی در تمام حوزه ها مهم بوده است (۷۱)

ب- سابقه نمایندگی مهم بوده است (۳۱)

ج- سابقه خدمات خاص و ایثارگری چندان موثر نبوده است. (۶)

د- در همه گروهها حمایت سیاسی موثر بوده است.

۲- در شیراز:

- الف - میزان نخبه گی علمی بسیار پائین است (۱۴)
 ب- سابقه نمایندگی در شیراز کمتر از سایر گروهها موثر بوده است (۱۹) به عبارت دیگر در شیراز بیشتر افراد جدید رای آورده اند.
 ج- سابقه خدمات خاص و ایثارگری بیش از سایر حوزه ها بوده است (۱۷)
 د- حمایت سیاسی بیش از سایر گروهها بوده است. (۹۵)
 ه - حمایت خانوادگی بسیار موثر است (۴۳)
 و - حمایت اقلیت قومی و شهرستانی بسیار موثر است (۲۴)
 ۳- در سایر گروهها به استثنا شیراز:
 الف- نخبگی علمی چندان مهم نبوده است (۲۰)
 ب- حمایت محلی و طایفه ای بسیار مهم بوده است. (۱۰۰)
 ۴- به طور کلی و به ترتیب حمایت طایفه ای و محلی (۷۷)، حمایت سیاسی (۷۴)، نخبگی اجرائی (۷۱)، سابقه نمایندگی (۳۱)، نخبگی علمی (۲۰)، موقعیت خانوادگی (۱۰)، حمایت اقلیت قومی و شهرستانی (۹)، سابقه خدمت خاص و ایثارگری (۶) می باشد.

ه) انتخابات سالم :

انتخاباتی است که در آن حق رأی برای همه شهروندان واحد شرایط به طور برابر وجود داشته باشد .

جدول ۷- نتایج تنش زایی و انتخابات آزاد و مسالمت آمیز

بافت اجتماعی	علت تشنج	متشنج	آرام	دور ۱۰	دور ۹	دور ۸	دور ۷	دور ۶	
شهری / روستائی / فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام
شهری / روستائی / فارس		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام
شهری / روستائی / عشایری / فارس و اقلیت ترک		0	100	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام
شهری / روستائی / فارس و اقلیت عرب	رقابت چهرم و خفر	20	80	آرام	آرام	متشنج	آرام	آرام	آرام
شهری / روستائی / فارس	رقابت بین داوطلبان	20	80	آرام	آرام	آرام	آرام	متشنج	آرام

سپیدان	آرام	متشنج	آرام	متشنج	آرام	40	رقابت سپیدان و بیضا و همایجان	شهری / روستائی / اکثریت لر
سروستان خرامه کوار	آرام	آرام	متشنج	آرام	آرام	20	رقابت کوار و خرامه و سروستان	شهری / روستائی / فارس
شیراز	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	0		شهری
فسا	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	0		شهری / روستائی / اقلیت ترک
فیروزآباد قیروکارزین فراشبند	متشنج	آرام	آرام	آرام	آرام	20	رقابت داوطلبان	شهری / روستائی / عده قابل ملاحظه ترک
کازرون	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	0		شهری / روستائی / فارس
لارستان خنج گراش	متشنج	آرام	متشنج	آرام	آرام	40	رقابت لار و گراش که هر دو شیعه هستند	شهری / روستائی / اقلیت سنی
لامرد مهر	آرام	آرام	آرام	آرام	متشنج	20	رقابت لامرد و مهر	شهری / روستائی
مرودشت ارستجان پاسارگاد	آرام	آرام	آرام	آرام	آرام	0		شهری / روستائی / در اقوام مرودشت مهاجر گوناگون وجود دارند
مسنی رستم	متشنج	آرام	متشنج	متشنج	متشنج	80	رقابت شدید طوایف	اکثریت لر و اقلیت ترک
کل						18		

از مباحث جدول فوق نتایج ذیل حاصل می شود :

- ۱- انتخابات‌های برگزار شده ۸۲ درصد در امنیت برگزار شده ۱۸ درصد به تشنج کشیده شده است که در مجموع قابل قبول به نظر می رسد.
- ۲- دلیل به تشنج کشیده شدن یکنواخت نیست و هر حوزه به دلیل خاصی به تشنج کشیده شده است در حالی که حوزه های دیگر هم همان شرایط را داشته اما به تشنج نیانجامیده است بنابراین نمی توان قاعده عامی برای تشنج استخراج کرد.

نتیجه گیری :

انتخابات تلاشی است توسط شهروندان در جهت اعمال خواسته ها و اراده آنها در حاکمیت بر سرزمین خود ، از طریق این فرآیند است که حاکمیت بر سرزمینی خاص مشروعیت می یابد و دموکراسی نمود می نماید . چنانچه کارویژه یک نظام انتخاباتی را تبدیل آراء انتخاب کنندگان به کرسی های نمایندگی بدانیم ، در این صورت حوزه های انتخاباتی

معیاری محدودکننده از نظر جمعیت و جغرافیا در این خصوص به شمار می‌روند؛ وضعیت برکه‌های رأی میزان تأثیرگذاری رأی دهندگان را در این فرآیند مشخص می‌سازد؛ حداقل نصاب کسب رأی، ترکیب نهاد نمایندگی را تعیین می‌کند و نوع فرمول انتخاباتی نیز به عنوان عامل اساسی در کیفیت تبدیل آراء به کرسی‌ها خواهد بود. فرمول‌های انتخاباتی بیانگر سازوکار انتخابت برنده یا برنده‌های کرسی‌های نمایندگی هستند و نظام‌های انتخاباتی نیز معمولاً به واسطه فرمول‌های انتخاباتی شناخته می‌شوند. از یافته‌های فوق می‌توان چنین استنتاج کرد:

الف- میزان ۲۶ درصد از نمایندگان برای مرتبه دوم و ۱۲ درصد برای مرتبه سوم و مجموعاً ۳۸ درصد بیش از یک بار انتخاب شده‌اند، لذا مجلس از منظر تأمین نظر رأی دهندگان کارآمد بوده است.

ب- میانگین غیبت نمایندگان یک جلسه بوده، بنابراین از لحاظ نظم و ترتیب نمایندگان کاملاً منظم بوده‌اند.

ج- تناسب مدرک تحصیلی و کمیسیون مربوطه ۶۸ درصد است که رقم قابل قبولی می‌باشد.

د- تناسب تجربه و کمیسیون مربوطه ۵۳ درصد است که تا حدودی کم می‌باشد.

ه- میانگین ارائه طرح‌های قانونی ۸ دهم درصد است که قابل قبول نمی‌باشد.

و- ۳۳ درصد اشخاصی که یک دوره به نمایندگی انتخاب شده‌اند در ادوار بعد رد شده‌اند که نشان دهنده این است که ساختار مجلس فسادزا می‌باشد.

ز- به استثناء شیراز در مجموع، انتخابات از مشروعیت کافی برخوردار است.

ح- در شیراز، میانگین مشارکت ۴۲ درصد و میانگین رأی داوطلب به واجد حق رأی ۱۳ درصد است که به نظر راضی‌کننده نیست و باید افزایش یابد.

در مجموع با توجه به موارد ذکر شده، عواملی که موجب گزینش داوطلبان مجلس شورای اسلامی شده‌اند، با معیارهای مدنظر ولی فقیه و بنیانگذار جمهوری اسلامی معارض و یا موافق می‌باشد.

استناد به این مقاله: فهدزسعدی، سیده معصومه، محمدجانی، محمدرضا، حقیقت، حمیدرضا. (۱۴۰۴). بررسی انتخابات مجلس شورای اسلامی و تطابق آن با دیدگاه‌های امام و رهبری (مطالعه موردی استان فارس، ادوار ششم تا دهم)، فصلنامه علمی ریافت انقلاب اسلامی، ۱۹(۷۰)، ۱۷۸-۱۹۷.

The Islamic Revolution Approach Quarterly is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

منابع و مآخذ:

- ایوبی، حجت الله، (۱۳۷۷) مشارکت انتخاباتی در مشارکت سیاسی، به اهتمام علی اکبر علیخانی، تهران: نشر سفیر.
- ایوبی، رحمت الله، (۱۳۷۹) اکثریت چگونه حکومت می کنند؟ تهران: انتشارات سروش، چاپ دهم.
- اخترشهر، رضا، (۱۳۷۸)، فرهنگ سیاسی، مشارکت سیاسی و تحزب در ایران اسلامی، از کتاب تحزب در ایران، تهران: انتشارات همشهری، دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور.
- امام خمینی (س)، (۱۳۷۴) کلمات قصار، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- خسروی، حسن، (۱۳۸۷) حقوق انتخابات دموکراتیک: اصول، مبانی و الگوی مطلوب نظام انتخابات پارلمان، تهران: انتشارات مجد، چاپ اول.
- حبیبی، محمد حسن، (۱۳۸۳) بررسی حق آگاهی مردم به عنوان حق، نشریه حقوق اساسی، سال اول، شماره یک.
- دوژوره، موریس، (۱۳۶۹) احزاب سیاسی، ترجمه رضا علومی، تهران: امیرکبیر.
- راش، مایکل، (۱۳۸۷) جامعه و سیاست، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: انتشارات سمت.
- رشید پور، علی، (۱۳۸۴) پاسخگویی و دولت پاسخگو، مجله تدبیر، شماره ۱۶۰.
- فاضلی، علی، (۱۳۷۸) مشارکت سیاسی و احزاب؛ جنبه های نظری و پیشینه در ایران، از کتاب تحزب در ایران، تهران: انتشارات همشهری.
- فدایی مهربانی، مهدی، (۱۳۹۴) چه باشد آنچه خوانندش سیاست؟ تهران: انتشارات فلات، چاپ اول.
- قاضی، ابوالفضل، (۱۳۸۵) بایسته های حقوق اساسی، تهران: میزان، چاپ بیست و چهارم.
- گودوین گیل، گای اس، (۱۳۸۶) انتخابات آزاد و منصفانه در حقوق و رویه ی بین المللی، ترجمه دکتر سید جمال سیفی و دکتر سید قاسم زمانی، تهران: انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش، چاپ دوم.
- لاندن، کریستر، (۱۳۸۹) گزینش نظام انتخاباتی، ترجمه علیرضا عیاری، تهران: مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
- مایرون واینر و ساموئل هانتینگتون، (۱۳۷۹) درک توسعه سیاسی، مترجم: پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- منصوریان، مصطفی، (۱۳۹۶)، نظام حقوقی حاکم بر انتخابات، تهران: پژوهشکده شورای نگهبان
- وزیری ناصر، (۱۳۸۸) جمهوری پنجم، تهران: نشر رحمت، چاپ سی و هشتم.
- هیوود، اندرو، (۱۳۸۷) مفاهیم کلیدی در علم سیاست، ترجمه حسن سعید کلاهی و عباس کاردان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول.
- هاشمی، سید محمد، (۱۳۸۴) حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ حاکمیت و نهادهای سیاسی، تهران: انتشارات میزان، چاپ دهم، جلد دوم.
- هاشمی، سید محمد، (۱۳۸۴) حقوق بشر و آزادی های اساسی، تهران: نشر میزان، چاپ اول.
- هاشمی، سید محمد، (۱۳۷۷) جامعه مدنی و نظام سیاسی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۲۳ و ۲۴، بهار و تابستان.
- روزنامه رسمی کشور، مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره ششم، اجلاس چهارم، جلسه ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۱۴۰۲، ۱۴۰۳، ۱۴۰۴، ۱۴۰۵، ۱۴۰۶، ۱۴۰۷، ۱۴۰۸، ۱۴۰۹، ۱۴۱۰، ۱۴۱۱، ۱۴۱۲، ۱۴۱۳، ۱۴۱۴، ۱۴۱۵، ۱۴۱۶، ۱۴۱۷، ۱۴۱۸، ۱۴۱۹، ۱۴۲۰، ۱۴۲۱، ۱۴۲۲، ۱۴۲۳، ۱۴۲۴، ۱۴۲۵، ۱۴۲۶، ۱۴۲۷، ۱۴۲۸، ۱۴۲۹، ۱۴۳۰، ۱۴۳۱، ۱۴۳۲، ۱۴۳۳، ۱۴۳۴، ۱۴۳۵، ۱۴۳۶، ۱۴۳۷، ۱۴۳۸، ۱۴۳۹، ۱۴۴۰، ۱۴۴۱، ۱۴۴۲، ۱۴۴۳، ۱۴۴۴، ۱۴۴۵، ۱۴۴۶، ۱۴۴۷، ۱۴۴۸، ۱۴۴۹، ۱۴۵۰، ۱۴۵۱، ۱۴۵۲، ۱۴۵۳، ۱۴۵۴، ۱۴۵۵، ۱۴۵۶، ۱۴۵۷، ۱۴۵۸، ۱۴۵۹، ۱۴۶۰، ۱۴۶۱، ۱۴۶۲، ۱۴۶۳، ۱۴۶۴، ۱۴۶۵، ۱۴۶۶، ۱۴۶۷، ۱۴۶۸، ۱۴۶۹، ۱۴۷۰، ۱۴۷۱، ۱۴۷۲، ۱۴۷۳، ۱۴۷۴، ۱۴۷۵، ۱۴۷۶، ۱۴۷۷، ۱۴۷۸، ۱۴۷۹، ۱۴۸۰، ۱۴۸۱، ۱۴۸۲، ۱۴۸۳، ۱۴۸۴، ۱۴۸۵، ۱۴۸۶، ۱۴۸۷، ۱۴۸۸، ۱۴۸۹، ۱۴۹۰، ۱۴۹۱، ۱۴۹۲، ۱۴۹۳، ۱۴۹۴، ۱۴۹۵، ۱۴۹۶، ۱۴۹۷، ۱۴۹۸، ۱۴۹۹، ۱۵۰۰، ۱۵۰۱، ۱۵۰۲، ۱۵۰۳، ۱۵۰۴، ۱۵۰۵، ۱۵۰۶، ۱۵۰۷، ۱۵۰۸، ۱۵۰۹، ۱۵۱۰، ۱۵۱۱، ۱۵۱۲، ۱۵۱۳، ۱۵۱۴، ۱۵۱۵، ۱۵۱۶، ۱۵۱۷، ۱۵۱۸، ۱۵۱۹، ۱۵۲۰، ۱۵۲۱، ۱۵۲۲، ۱۵۲۳، ۱۵۲۴، ۱۵۲۵، ۱۵۲۶، ۱۵۲۷، ۱۵۲۸، ۱۵۲۹، ۱۵۳۰، ۱۵۳۱، ۱۵۳۲، ۱۵۳۳، ۱۵۳۴، ۱۵۳۵، ۱۵۳۶، ۱۵۳۷، ۱۵۳۸، ۱۵۳۹، ۱۵۴۰، ۱۵۴۱، ۱۵۴۲، ۱۵۴۳، ۱۵۴۴، ۱۵۴۵، ۱۵۴۶، ۱۵۴۷، ۱۵۴۸، ۱۵۴۹، ۱۵۵۰، ۱۵۵۱، ۱۵۵۲، ۱۵۵۳، ۱۵۵۴، ۱۵۵۵، ۱۵۵۶، ۱۵۵۷، ۱۵۵۸، ۱۵۵۹، ۱۵۶۰، ۱۵۶۱، ۱۵۶۲، ۱۵۶۳، ۱۵۶۴، ۱۵۶۵، ۱۵۶۶، ۱۵۶۷، ۱۵۶۸، ۱۵۶۹، ۱۵۷۰، ۱۵۷۱، ۱۵۷۲، ۱۵۷۳، ۱۵۷۴، ۱۵۷۵، ۱۵۷۶، ۱

- The official newspaper of the country, *the detailed discussions of the Islamic Consultative Assembly*, the sixth period, the fourth session, sessions 324, 325, 374, 378, 377, 345, 355, 362, 367, 368, 353.
- The Imam Khomeini (RA) *Sahifeh*, Volumes 1 to 21.
- Imam's statements to the Iranian nation, Tehran Shemiran, Darband, March 11, 1979.
- Ministry of Interior Information Website
- Guardian Council Information Website
- Constitution of the Islamic Republic of Iran
- Election Law of the Islamic Consultative Assembly of Iran
- The official newspaper of the country, *a detailed account of the negotiations of the Islamic Consultative Assembly in the sixth to tenth terms*.
- Statements of the Leader in a meeting with a group of teachers, nurses and workers, (9/2/88)
- Speech of the Supreme Leader in a group of army commanders and personnel, dated (28/1/75)
- Sahifeh Noor Imam Khomeini
- Imam's Book Volumes 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
- Harris ,david ,(1995) “ *the international convention civil and political rights and kingdom law* “ , oxford : charendon press.
- Rose , richard (editorin chief) and others ,(2000) “ *international encyclopedia , of elections* , london : macmillan press
- www.khamenei.ir
- Imam Khomeini (S), (1995) *Short Words*, Tehran: Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works.
- Khosravi, Hassan, (2008) *Democratic Election Rights: Principles, Foundations and the Desired Model of the Parliamentary Election System*, Tehran: Majd Publications, First Edition.
- Habibi, Mohammad Hassan, (2004) *A Study of the People's Right to Information as a Right*, Basic Rights Journal, Year 1, Issue 1.
- Dujore, Maurice, (1989) *Political Parties, translated by Reza Olomi*, Tehran: Amir Kabir.
- Rush, Michael, (2008) *Society and Politics, translated by Manouchehr Sabouri*, Tehran: Samat Publications.
- Rashidpour, Ali, (2005) *Accountability and the Accountable Government*, Tadbir Magazine, No. 160.
- Fazeli, Ali, (1999) *Political Participation and Parties; Theoretical Aspects and Background in Iran*, from the book *Partying in Iran*, Tehran: Hamshahri Publications.
- Fadaei Mehrabani, Mehdi, (1995) *What is Politics? Tehran: Falat Publications*, First Edition.
- Ghazi, Abolfazl, (2006) *The Essentials of Basic Rights*, Tehran: Mizan, Twenty-Fourth Edition.
- Goodwin Gill, Guy S., (2007) *Free and Fair Elections in International Law and Practice*, translated by Dr. Seyyed Jamal Seifi and Dr. Seyyed Ghasem Zamani, Tehran: Shahr Danesh Legal Studies and Research Institute Publications, second edition. London, Christer, (2009) *Choosing an Electoral System*, translated by Alireza Ayari, Tehran: Islamic Consultative Assembly Research Center.
- Myron Weiner and Samuel Huntington, (1379) *Understanding Political Development*, Translator: Institute for Strategic Studies, Tehran: Institute for Strategic Studies.
- Mansourian, Mostafa, (1396), *The Legal System Governing Elections*, Tehran: Guardian Council Research Institute
- Nasser Vaziri, (1388) *Fifth Republic*, Tehran: Rahmat Publishing, 38th edition.
- Heywood, Andrew, (2008) *Key Concepts in Political Science*, translated by Hassan Saeed Kolahi and Abbas Kardan, Tehran: *Scientific and Cultural Publishing Company*, first edition.
- Hashemi, Seyed Mohammad, (2005) *Fundamental Rights of the Islamic Republic of Iran; Sovereignty and Political Institutions*, Tehran: Mizan Publications, 10th edition, Volume 2.
- Hashemi, Seyed Mohammad, (2005) *Human Rights and Fundamental Freedoms*, Tehran: Mizan Publications, first edition.
- Hashemi, Seyyed Mohammad, (1998) *Civil Society and Political System*, Journal of Legal Research, No. 23 and 24, Spring and Summer.